

ATATÜRK BARAJI VE ZEBRA MİDYE (DREISSENA POLYMORPHA, PALLAS, 1971)'NİN ETKİLERİ

Şahin Toprak¹

Su yapılarının oluşum mekanizmaları mühendislik bir alan olmasına rağmen, sonuçlarıyla beraber değerlendirildiğinde ekolojik ve sosyolojik etkileri de olan bir yapı ortaya çıkmaktadır. Ülkemizdeki su potansiyeli ve enerjiye olan ihtiyaç dikkate alındığında iç sularımızda önemli derecede su yapılarını görmek mümkündür.

Su yapıları, sahip oldukları geniş su rezervleri ve etkiledikleri havzalar dikkate alındığında farklı yaşam birimleri için yeni ekosistemler oluşturmaktadır. Ekvator bölgelerinde yaygın olarak yayılış gösteren Zebra Midye (*Dreissena polymorpha*, Pallas, 1971) türü, ülkemiz barajlarında da yaygın olarak yaşayan bir kabuklu olup, su yapılarının mekanik aksanlarında önemli tahribatlar yapmaktadır. Ülkemizde ilk olarak, 1964 yılından itibaren Kovada HES in tünel ve cebri borularında birikmek suretiyle debiyi azalttığı gözlenmiştir (DSİ, 1969). Daha sonraları Atatürk Barajı, Birecik barajı, Karakaya ve Keban Barajları'nda Zebra Midye sorunları yaşanmaya başlamıştır. Bu barajlara bağlı olarak, sulama ve içme suyu boru ve birimlerinde de ciddi sorun olmaya devam etmiştir. Zebra midye türünün biyo-ekolojisi incelendiğinde, su sıcaklığı, Ph, sudaki Kalsiyum ve Oksijen miktarı ile tuzluluk ve su akış hızı gibi baraj gölündeki abiyotik faktörler ile canlıların biyotik (üreme döngüsü ve potansiyeli, yumurta ve larva süreçleri ile diğer canlılarla olan yeme-yenilme ilişkisi gibi) faktörler, su yapılarında önemli çevresel etkiler yaratacaktır. Atatürk Baraj Gölü'nde tespit edilen abiyotik faktörler, Zebra Midyenin yaşaması ve üremesi için çok uygun koşullar oluşturduğu tespit edilmiştir (DSİ, 2005)

Sonuç olarak, çok büyük sermaye ve iş gücüyle tamamlanan Baraj sistemlerimizin ve özelinde Atatürk Barajı'nın mekanik aksanlarında zebra midyeden kaynaklı çok ciddi sorunların ortaya çıktığı araştırılmıştır. 1964 ten günümüze kadar artarak devam eden bu sorun, DSİ tarafından lokal çalışmalarla giderilmeye çalışılmış olmasına rağmen, günümüzde multi-disipliner (biyolojik-ekolojik-mühendislik) bir bakış açısıyla araştırılması ve çözümlerin bir an önce ortaya çıkarılması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Atatürk Barajı, Zebra Midye, Ekoloji

¹ Yrd. Doç. Dr., Harran Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Biyoloji Bölümü, Ekoloji Anabilim Dalı, Şanlıurfa - stoprak@harran.edu.tr